

Endresz Brigitta
1. PhD – Debreceni Egyetem - Finnugrisztika
endresz.brigi@gmail.com

Hetedik óra

Téma: Család, jellemzés

Nyelvtani rész: helyviszonyt jelölő ragok

Nyelvtan + gyakorlatok:

Helyhatározók:

A finnben 6 helyhatározó van, 3 belső és 3 külső.

A belső sor:

- ból/-ből**
- ragja a finnben: **-sta/-stä** (a magánhangzó-harmónia alapján kell dönteni)
  - a rag a genitívuszi tőhöz kapcsolódik
  - Honnan? (*mistä?*) kérdésre felel
  - van fokváltakozás (*Helsinki : Helsingistä* 'Helsinki : Helsinkiből')
  - *minusta, sinusta, hänestä, meistä, teistä, heistä* (személyes névmások *-ból/-ből* alakja)
  - *tästä, tuosta, siitä* (mutató névmások *-ból/-ből* alakja)
- ban/-ben**
- ragja: **-ssa/-ssä** (a magánhangzó-harmónia alapján kell dönteni)
  - a rag a genitívuszi tőhöz kapcsolódik
  - Hol? (*missä?*) kérdésre felel
  - van fokváltakozás (*Helsinki : Helsingissä* 'Helsinki : Helsinkiben')
  - *minussa, sinussa, hänessä, meissä, teissä, heissä* (személyes névmások *-ban/-ben* alakja)
  - *tässä, tuossa, siinä* (mutató névmások *-ban/-ben* alakja)
- ba/-be**
- háromféle ragja lehet:
    - **Vn** (többtagú, rövid magánhangzóra végződő tövek után): *talo-on* 'házba', *kirja-an* 'könyvbe'
    - **hVn** (egytagú tövek után): *maa-han* 'földbe', *työ-hön* 'munkába'
    - **seen** (többtagú, hosszú magánhangzóra végződő tövek után): *huonee-seen* 'szobába', *konee-seen* 'gépbe'
  - a rag a genitívuszi tőhöz kapcsolódik
  - **nincs fokváltakozás** (a névszó erős fokban marad)
  - Hová? (*mihin?*) kérdésre felel
  - *minuun, sinuun, häneen, meihin, teihin, heihin* (személyes névmások *-ba/-be* alakja)
  - *tähän, tuohon, siihen* (mutató névmások *-ba/-be* alakja)

1. gyakorlat: kapcsold a megfelelő ragot az adott szóhoz! Figyelj a fokváltakozásra és a magánhangzó-harmóniára!

Mistä?(-sta/-stä)

Missä?(-ssa/-ssä)

Mihin?(-Vn/-hVn/-seen)

Helsinki
Suomi
koulu
kauppa
pankki
posti
maa
kirja
pöytä

2. gyakorlat: kapcsold a megfelelő ragot az adott szóhoz! Figyelj a fokváltkozásra és a magánhangzó-harmóniára! A finnben a jelző mindig megkapja ugyanazt a ragot, mint a jelzett szó.

Mistä?

He tulevat .....(HYVÄ RAVINTOLA).
Äiti tulee.....(TYÖPAIKKA).
Minä tulen.....(TURKU).
Opiskelijat tulevat kotiin.....(KIVA KOULU).

Missä?

Kukka on ..... (KAUNIS HUONE).
Perhe istuu .....(VALKOINEN KEITTIÖ).
Me asumme.....(JYVÄSKYLÄ).
Auto menee.....(METSÄ).

Mihin?

Äiti ja Emma menevät ..... (MODERNI UIMAHALLI).
Me menemme ..... (KIRJASTO).
Perhe menee.....(ISO TALO).
Alex menee .....(KUUMA SAUNA).

A külső sor:

- tól/-től, -ról/-ről**
- ragja: **-lta/-ltä** (a magánhangzó-harmónia alapján kell dönteni)
  - a rag a genitívuszi tőhöz kapcsolódik
  - Honnan? (*mistä?*) kérdésre felel
  - van fokváltkozás (*katu: kadulta* 'utca : utcáról')
  - *minulta, sinulta, häneltä, meiltä, teiltä, heiltä* (személyes névmások *-tól/-től, -ról/-ről* alakja)
  - *tältä, tuolta, siltä* (mutató névmások *-tól/-től, -ról/-ről* alakja)
- on/-en/-ön**
- ragja: **-lla/-llä** (a magánhangzó-harmónia alapján kell dönteni)
  - a rag a genitívuszi tőhöz kapcsolódik
  - Hol? (*missä?*) kérdésre felel
  - van fokváltkozás (*katu : kadulla* 'utca : utcán')

- *minulla, sinulla, hänellä, meillä, teillä, heillä* (személyes névmások *-on/-en/-ön* alakja)
- *tällä, tuolla, sillä* (mutató névmások *-on/-en/-ön* alakja)

-hoz/-hez/-höz, -ra/-re - ragja: **-lle**

- a rag a genitívuszi tőhöz kapcsolódik
- Hova? (*mihin?*) kérdésre felel
- van fokváltkozás (*katu : kadulle* 'utca : utcára')
- *minulle, sinulle, hänelle, meille, teille, heille* (személyes névmások *-hoz/-hez/-höz, -ra/-re* alakja)
- *tälle, tuolle, sille* (mutató névmások *-hoz/-hez/-höz, -ra/-re* alakja)

3. gyakorlat: kapcsold a megfelelő ragot az adott szóhoz! Figyelj a fokváltkozásra és a magánhangzó-harmóniára! A finnben a jelző mindig megkapja ugyanazt a ragot, mint a jelzett szó.

Mistä? (-lta/-ltä)

Minä tulen .....(KURSSI).
 Minä otan kirjan.....(PÖYTÄ).
 Mikko tulee.....(ASEMA).
 Minä ostan perunat.....(TORI).

Missä? (-lla/-llä)

Minä olen .....(KURSSI).
 He käyvät .....(BENSIINIASEMA).
 Minä käyn usein.....(TORI).
 Kirjakauppa on.....(MIKONKATU).

Mihin? (-lle)

Minä panen kirjan .....(HYLLY).
 Bussi menee.....(ASEMA).
 Menettekö huomenna.....(TORI).
 Lapset menevät ulos.....(PIHA).

!!! kotoa - kotona - kotiin
 ulkoa - ulkona - ulos

Szövegértés

Minä olen Olga. Minä olen naimisissa Veijon kanssa. Veijo on suomalainen. Minä rakastan häntä. Meillä on yksi lapsi. Hän on söpö 4-vuotias tyttö ja hänen nimi on Julia. Me asumme Helsingissä, mutta Veijo on töissä Espoossa. Hän on bussikuski. Minulla ei ole töitä Suomessa vielä, mutta minä etsin työpaikkaa. Nyt olen opiskelija suomen kurssilla. Olen samalla kurssilla Pedron ja Aleksin kanssa.

Minä olen Alex. Olen 31 vuotta vanha. Olen pitkä mies ja vähän ujo. Minulla on vaalea tukka ja siniset silmät. Minulla ei ole perhettä Suomessa. Kotona Etelä-Afrikassa minulla on iso perhe: äiti, isä, isovelji ja kaksi pikkusiskoa. He asuvat Johannesburgissa.

Minä olen nyt helsinkiläinen. Asun Itä-Helsingissä. Minun talossa on neljä kerrosta. Minun asunto on pieni. Minulla on kaksi huonetta ja keittiö.

Minun nimi on Pedro. Olen puhelias ja iloinen brasilialainen. Minulla on musta kihara tukka ja tummat silmät. Olen 178 cm pitkä. Minun tyttöystävä on suomalainen. Hänen nimi on Hanna. Hän on opiskelija, mutta hän on myös töissä kaupassa. Meillä ei ole autoa. Ajamme paljon pyörällä. Minulla on myös suomalainen ystävä Mikko, mutta hän ei asu nyt Suomessa. Hän on töissä Brasiliassa.

Kérdések a szövegértéshez:

Kuka on Olgan mies?
Kenen äiti Olga on?
Missä Veijo on töissä?
Onko Olgalla työpaikka?
Millainen mies Alex on?
Asuuko Alexin perhe Suomessa?
Millainen asunto Alexilla on?
Onko Pedro vaalea?
Mikä on Pedron tyttöystävän nimi?
Kuka Mikko on?

Szóbeli gyakorlat:

1. Millainen sinun perhe on?
2. Millainen sinä olet?
3. Millainen hän on?

1. Példa:

Minulla ei ole niin isoa perhettä. Minulla on isä, äiti ja yksi veli. Minun veli on kolmekymmentäkaksi vuotias. Hänellä on vaimo ja yksi pieni poika. He asuvat Szolnokissa. Minä en ole naimisissa ja minulla ei ole lasta. Minä olen töissä Debrecenissä ja opiskelen vielä myös.

2. Példa:

Minä olen unkarilainen tyttö. Minä olen lyhyt. Olen 160 cm pitkä. Olen kaksikymmentäviisi vuotias. Minulla on vaalea tukka ja minulla ovat ruskeat silmät. Olen vielä nuori ja en ole ujo. Olen puhelias ja tavallisesti iloinen.

3. Példa:

Hän on unkarilainen mies. Hän on kaksikymmentäviisi vuotias. Hän asuu Debrecenissä. Hän on nuori, iloinen, puhelias, pitkä mies. Hänellä on musta kihara tukka ja hänellä ovat siniset silmät.

Finn kultúra:

Néhány szó pár finn városról...

TURKU

- egykori főváros, Finnország legrégebb városa
- itt épült az első vár (1300) és itt alapították az első egyetemet (1640)

- fontos kikötőváros Svédország felől
- a **turkui dóm** érseki székhely, az ország legjelentősebb temploma; itt mutatják be a karácsonyi ökomenikus istentiszteletet

TAMPERE

- ipari, kereskedelmi, oktatási és kulturális központ; ipari hagyományai miatt Finnország Manchesterének is nevezik
- itt található többek között a híres **Múmin** gyűjtemény
- A múminok (svédül Mumintroll) a központi szereplői egy könyvsorozatnak és képregényeknek, melyet eredetileg a finnországi svéd anyanyelvű író és illusztrátor, **Tove Jansson** jelentetett meg svédül Finnországban. A múminok egy troll (a skandináv mitológiában egy óriásokhoz hasonló ijesztő faj, de azoknál gyakran kisebb méretűek) család tagjai, fehérek és kerekdedek, nagy orral, amely a vízilovakhoz hasonlóvá teszi őket. A gondtalan és kalandvágyó család a Múmin-völgyben él, habár korábban az ideiglenes lakóhelyük között szerepelt világítótorony és színház is. Számos kalandban vesznek részt barátaikkal. A sorozatban 9 könyv található, valamint 5 képekönyv és egy képregény-sorozat is, melyek mind Jansson alkotásai, és 1945 és 1993 között jelentek meg. Azóta a múminok több rajzfilmsorozat, film, illetve egy tematikus park alapjául szolgáltak, melynek neve **Moomin World** ('Múmin Világ', finnül: Muumimaailma), és a finnországi **Naantaliban** található. Magyarországon az 1990-es évek elején rövid ideig ment a televízióban a múminokról szóló rajzfilmsorozat.

JYVÄSKYLÄ

- egyetemi város
- itt található például az **Alvar Aalto múzeum**, a **Keski-Suomen museo** vagy a **Kansallispuku museo**, ahol különböző népviseleteket figyelhetünk meg

HELSINKI

- Finnország fővárosa, kulturális, oktatási, gazdasági és politikai központ
- 1550-ben alapították, és 1812-ben nyilvánították Turku helyett fővárossá
- a finn-öböl (Suomenlahti) partján található
- itt van a svéd korszak legnagyobb erődítménye, a **Suomenlinna**; az ország leghatalmasabb ortodox temploma; Finnország legrégebbi áruháza, a **Stockman**; a legértékesebb finn művészeti gyűjtemény, az **Ateneum**

ÅLAND

- 6500 szigetekből álló „miniállam” Finnországban
- 1921 óta önálló tartomány, saját alkotmánnyal, parlamenttel, **zászlóval** (piros-sárga-kék) és bélyegkiadással rendelkezik
- hadsereg nélküli, semleges tartomány, amely Finnország része, ám kultúrájában a svédekhez áll közelebb: a hivatalos nyelv is a svéd, a finnt választható idegen nyelvként tanulják
- a turizmus ma a tartomány legfontosabb bevételi forrása a tartomány fővárosa **Mariehamn**, amelyet 1861-ben alapítottak, és akkor még csak 33 lakosa volt.

7. óra szószeredete: (első rész - család)

isovanhemmat	nagyszülők	veli	fűttestvér
isoisä	nagyapa	sisko	lánytestvér
isoäiti	nagymama	poika	fia valakinek
vanhemmat	szülők	tytär	lánya valakinek
mies	férj	vauva	csecsemő
vaimo	feleség	perhe	család

isä	apa	tyttöystävä	barátnő
äiti	anya	poikaystävä	barát
lapsi	gyerek		

7. óra szószerete: (második rész - jellemzés)

iloinen	vidám	puheliás	beszédés
onnellinen	boldog	híljainen	csendes
surullinen	szomorú	vihainen	mérges
ystävällinen	barátságos	kohtelias	udvarias
epäystävällinen	barátságtalan	epákohtelias	udvariatlan
nuori	fiatal	ujo	félénk
vanha	öreg, régi	pieni	kicsi
iso	nagy	lyhyt	rövid
pitkä	hosszú	pehmeä	puha
kova	kemény	terve	egészséges
sairas	beteg	valoisa	fényes
pimeä	sötét	ohut	vékony
paksu	vastag	puhdas	tiszta
helppo	könnyű	likainen	koszos
vaikea	nehéz	hidas	lassú
kaunis	szép	nopea	gyors
ruma	csúnya	kallis	drága
kylmä	hideg	halpa	olcsó
kuuma	meleg	uusi	új
hyvä	jó	rikas	gazdag
paha	rossz	köyhä	szegény
leveä	vastag	kapea	széles